

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum bonum sit causa mali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

quolibet malo potest tamen dici quod quanto aliquid magis est in potentia & magis aptum ad bonum, tanto peius sit ipsum priuati bono. Bonum autem quod est subiectum mali est potentia. & sic aliquo modo quanto magis est bonum quod est subiectum mali, tanto magis est malum.

Ad xi. Dicendum, q̄ subiectum conseruat accidens, quod naturaliter ei inest. Sic autem malum non est in bono tanquam naturaliter inherētē bono, & tamen malum non potest esse, si totaliter bonum destrueretur.

Ad xii. Dicendum, q̄ sicut dicit Aug. in Enchir. sententia prophetica est contra eos, qui dicunt bonum in quantum est bonum, esse malum: non autem est contra eos, qui dicunt id quod est secundum aliquid bonum, secundum aliud esse malum.

Ad xiii. Dicendum, q̄ malum non dicitur esse in bono quasi aliquid positum dictum: sed sicut priuatio.

Ad xiii. Dicendum, quod non solum id quod est perfectum habet rationem boni: sed etiam id quod est in potentia ad perfectionem: & in tali bono est malum.

Ad xv. Dicendum, q̄ id quod est subiectum priuationi, licet non sit appetibile ex eo q̄ est sub priuatione: est tamen appetibile ex eo q̄ est in potentia ad perfectionem. & fīm hanc rationem est bonū.

Ad xvi. Dicendum, q̄ malum nocet bono cōposito ex potentia & actu, inquantū auferit ei suam perfectionem: noceat etiam ipsi bono quod est in potentia, non quasi aliquid eius auferens: sed inquantū est ipsa ablatio, vel priuatio perfectionis cui opponitur.

ARTICULUS III.

Vtrum bonum sit causa mali.

Tertio queritur, vtrum bonum sit causa mali. & videatur q̄ non dicitur. n. Matth. 7. Non potest arbor bona fructus malos facere. Fructus enim dicunt effectus causae. ergo bonum non potest esse causa mali.

¶ 1 Præt. Effectus h̄t similitudinem in sua cā, quia omne agēs agit sibi simile: sed similitudo mali nō præexistit in bono. ergo bonum non est cā mali.

¶ 2 Præt. Ea que sunt causarum, substantialiter præexistunt in causis. si ergo malum causatur ex bono, malum substatitaliter præexistit in bono, quod est impossibile.

¶ 3 Præt. Vñ oppositum non est cā alterius: sed mali opponitur bono. ergo bonū non est cā mali.

¶ 4 Præt. D'iony. dicit 4.c. de diu. n. q̄ malū nō est ex bono, ex bono est, non est malum. Sed dicēdū, q̄ bonum inquantū deficiens: est cā mali.

¶ 5 Sed contra, Omnis defectus habet rōtem mali. Si ergo bonum est cā mali inquantū est deficiens, sequitur q̄ bonum est causa mali inquantū præhabet in se aliquod malum: & rūc redit quantitas de illo mali. aut ergo procedetur in infinitū, aut oportebit reducere in aliquod primum malū.

¶ 6 Sed contra, Omnis defectus habet rōtem mali.

Si ergo bonum est cā mali inquantū est deficiens, sequitur q̄ bonum est causa mali inquantū præhabet in se aliquod malum: & rūc redit quantitas de illo mali. aut ergo procedetur in infinitū, aut oportebit reducere in aliquod primum malū.

¶ 7 Sed contra, Philo. dicit in 2. Physi. quod causæ secundum potentiam comparantur effectibus fīm potentiam: & causæ secundum actum comparantur effectibus secundum actum. Ex hoc ergo quod est aliquid potens deficere, non est causa defectus in actu, quod est malum in actu.

Ad viii. Præt. Posita cā sufficienti ponitur effectus, q̄ de ratione cause est q̄ faciat debere esse effectum: sed non quodcumq; est defectabilitas in aliqua creatura, inuenitur in ea malum in actu. Si ergo aliquid defectibile nondum deficiens in instanti quod est a: in b, aut deficiat actu. aut ergo aliquid aduenit in b, quod non erat in a, aut nihil. Si nihil, non deficiet in b, sicut non deficiebat in a: si autē aliquid additum est, aut est bonum, aut malum. Si malū, erit abire in infinitū fieri prius: si bonū, ergo bonum inquantum h̄mōi est causa mali, & sequitur q̄ magis bonum sit causa magis mali, & summum bonum causa summi mali. Non ergo bonum inquantum est deficiens, est causa mali.

¶ 9 Præt. Omne bonum inquantum est creatum, est potens deficere. Si ergo bonum inquantum est potens deficere, est causa mali, sequitur quod bonū inquantum est creatum, sit causa mali: sed semper bonum creatum manet creatum. ergo semper erit causa mali, quod est inconveniens.

¶ 10 Præt. Si bonum inquantū deficiens actu vel potentia, est causa mali, sequit quod Deus q̄ nullo modo est deficiens nec actu nec potentia, nō possit esse causa mali, quod est cōtra illud quod dī Ifa. 45. Ego Dominus creans malum, & Amos 3. Non est malum in ciuitate quod Deus non facit. ergo bonum non est causa mali inquantū est deficiens.

¶ 11 Præt. Sicut fe haber perfectio ad bonum: ita fe haber defectus ad malum. ergo cōmutat: sicut fe haber defectus ad bonum, ita fe haber perfectio ad malum: sed aliquis defectus inquantum est defectus, est causa boni, sicut fides inquantum est visio anigmatica, quod ad defectum visionis pertinet, est causa meriti. ergo bonum inquantum est perfectum, & non inquantum est deficiens, potest esse causa mali.

¶ 12 Præt. Ad operandum tria requiriuntur, ratio dirigen, voluntas imperans, & potentia excusē: sed defectus in ratione qui est ignorantia excusat à malo, i. à culpa, & sic nō est causa mali. Et similiter defectus potentie, qui est infirmitas, excusat. ergo & defectus qui est in voluntate excusat. Non ergo voluntas inquantū est bonum deficiens, est cā mali.

¶ 13 Præt. Si voluntas inquantum est deficiens, est causa mali, aut ergo inquantū est deficiens à bono quod debet ei inesse, & hac est pœna & sic pœna præcederit culpam, aut à bono quod nō debet ei inesse: & ex tali defectu nullū malum sequitur. non n. aliquod malum sequitur in lapide, ex hoc quod nō habet visum. Nullū ergo bonum est cā mali inquantum est deficiens. Sed dicēdū, q̄ bonum inquantū huiusmodi potest esse causa mali per accidentis.

¶ 14 Sed contra, Actio agentis per accidentis attingit ad effectum, sicut actio effodiens septichrum attingit ad thefaurum inuenient. Si ergo bonū est cā mali per accidentis, sequitur q̄ actio boni pertinet ad ipsum malum quod videtur inconveniens.

¶ 15 Præt. Agens aliquid illicitum prater intentiō nem, non peccat, sicut si aliquis intendat percutere hostem, & percutiat patrem: per accidentis autem causa aliquid est quod non intendit ipsum. Si ergo malum non habet causam nisi per accidentis, sequitur quod nullus faciendo malum peccat, quod est inconveniens.

¶ 16 Præt. Ois cā per accidentes reducitur ad cā p̄ se. Si ergo malum habeat causam per accidentis, videtur sequi, quod malum habere causam per se.

¶ 16 Præt. Illud qđ prouenit per accidentes, prouenit

vt

QVABESTA I. DE MALO IN COMMUNI. ART. III.

ut i pauciorib. sed malū prouenit vt in plurib. quia
vt dī Eccl. Sūlātōrum infinitus est numerus. ergo
malum habet causam per se & non per accidens.
¶ 18 P̄t. natura est causa per se eorum quā natu-
raliter sunt, vt dicitur 2. Phy. sed aliqua mala sunt
naturaliter, scilicet corrupci, & senscere, vt dici-
tur 5. Phy. ergo non est dicendum quod bonum
sit causa mali per accidens.

¶ 19 Pr̄t. Bonum est actus & potentia: sed neutrū
est causa mali. Nam forma quā est actus priuata
per malum, bonum a tēm, quod est potentia, se
habet ad vtrunque. Ad bonum & ad malum. ergo
nullum bonum est causa mali.

¶ 20 SED CONTRA est, quod Aug. dicit in Enchi. ¶

malum non potest oriiri nisi ex bono.

¶ 21 Cap. 4. p. 4
circa unum
Vide 1. par.
q. 49. ar. 1. et
2. Et 12. q.
75. art. 1. Et
2. art. 1. q. 1.
& 2. contra
Gen. c. 46.

¶ 22 Pr̄t. Dion. dicit 4. c. de ditu. no. quod omniū
majorum principium & finis est bonum.

RESPON. Dicendum, q̄ causa mali est bonum,

comodo quo malum causam habere potest. Scien-

dum est enim quod malum causam per se h̄c nō
potest. Quod quidem tripliciter appetat. Primo q̄
dem quia illud, quod per se causam habet, est in-
tentum à sua causa: quod enim prouenit prater i-
ntentionem agentis, non est effectus per se, sed per
accidens, sicut effusio sepulchri per accidens est
causa inuentiothesauri, cum prouenit prater
intentionem fodientis sepulchrum. Malum autē
in quantum huiusmodi, nō potest esse intentum,
nec aliquo modo volitum, vel desideratum, quia
omnīca appetibile habet rōnem boni, cui opponit
malum in quantum huiusmodi. Vnde videmus q̄
nullus facit aliquid malum nisi intendens aliquid
bonum, vt sibi v̄r, sicut adultero bonum v̄r quod
delectatione sensibili fruatur, & propter hoc adul-
terium committit. Vnde relinquitur q̄ malū non
habeat causam per se. Secundo idem appetit q̄ om-
nis effectus per se habet aliquid similitudinem
sue cause, vel secundum eandem rōnem, sicut in
agentib. vniuersitatis, vel secundum deficientem rōnē
sicut in agerib. aequitatis: omnis enim causa
agens agit secundum q̄ actus est, quod pertinet ad
rationem boni. Vnde malum secundum q̄ huius-
modi, non assimilatur cause agenti f̄m id quod
est agens. Reinquitur ergo q̄ malum non habeat
causam per se. Tertio idem appetit ex hoc, quod
omnis causa per se, habet certum & determinatum
ordinem ad suum effectum: quod aut̄ sit secundū
ordinem, non est malum, sed malum accedit in p-
territuendo ordinem. Vnde malum f̄m q̄ huius-
modi, non habet causam per se, oportet tñ q̄ malū
aliquo modo causam habeat. Manifestum est n. q̄
cum malum non sit aliquid per se existens, sed sit
aliquid inherens, v̄r priuatio (quae quidem est de-
fectus eius quod est natum inesse & non inesse) q̄
esse malum non naturaliter inest ei cui inest. Si n.
aliquis defectus est alieui rei naturaliter, non potest
dici quod sit malum eius, sicut non est malū hoī
non h̄c alas, nec lapidi nō h̄c visum, quia est f̄m
naturam. Omne autem ens quod non naturaliter
inest alicui, oportet habere aliquam causam, non
enim aqua est calida nisi ab aliqua causa. Vnde
relinquitur quod omne malum habeat aliquā cau-
sam: sed per accidens, ex quo per se cām h̄c nō po-
test. Omne autem quod est per accidens, reducit
ad id quod est per se. Si aut̄ malum nō habeat cau-
sam per se, vt ostensum est, relinquitur quod f̄lū
bonum habet cām per se. Nec potest per se cā bo-
ni esse nī bonum, cum causa per se causet sibi si-
milia. Relinquitur ergo quod cuiuslibet mali, bonū

fit causa per accidens. Contingit autem & malum
quod est defectuum bonum, esse causam mali.

¶ 23 sed tñ oportet deuenire ad hoc quod prima causa
mali non sit malum: sed bonum. Est ergo duplex

modus quo malum causatur ex bono, uno modo

bonuti est causa mali in quantum est deficiens

alio modo in quantum est per accidens agens. Q̄

quidem in reb. naturalib. de facili appetit, cum
enim mali quod est corruptio aquæ, causa evi-
tus ignis actua. Quæ quidem non principale
tendit, & per se, non est aquæ: sed principale
tendit formam ignis inducere in materia, cui con-
iungitur ex necessitate non esse aquæ & sic per
cidens est quod ignis faciat aquam nō efficit. Hinc
vero mali, quod est mōstruositatis partus, causa
virius deficiens in semine: sed si queratur causa
huius defectus quod est malum seminis, erit de-
nire in aliquod bonū quod est causa mali per acci-
dens, & non in quantum est deficiens. Huius hi-
fectus qui est in semine, causa est aliquod principalis
alterans, quod inducit qualitatem contraria quæ
litati qua requiruntur ad bonam dispositionem le-
nis. Cuius alterans virtus quāto fuerit perfe-
tanto hanc qualitatem contrariam magis induc-
& per consequens defectum seminis consequen-
tis. Vnde malum seminis non causatur ex bono
in quantum est deficiens: sed causatur ex bono
quantum est perfectum, sed per accidens. In vol-
taris aut̄, quodammodo similiter se habet: sed
quantum ad omnia. Manifestū est enim quod
lestable f̄m semini, mouet voluntatem adul-
& afficit eam delectandū tali delectatione, quæ
excludit ordinem rationis & legis diuinæ, quod est
malum morale. Si ergo ita est et quod voluntas
necessitate recipere impressionem delectabilis
licentis, sicut ex necessitate corpus naturale
pit impressionem agentis, omnino idem efficit
voluntatis & naturalibus. Non est aut̄ sic, quia
tuncunque exterius sensibile afficiat, in potenti-
tamen voluntatis est recipere vel non recipere
de mali quod est ex hoc quod recipit, non
causa ipsum delectabile mouens: sed magis ipsa
luntas. Quæ quidem est causa mali in struc-
prædictorum modorum. s. & per accidens, &
quantum est bonum deficiens: per accidens quia
in quantum voluntas fertur in aliquod quod en-
tum secundi quid: sed haber coniunctum quod
est simpliciter malum, sed vt bonum deficiens
quantum in voluntate oportet p̄confidens
quæ defectus ante ipsam electionē deficiens
per quam eligit secundū quid bonū, quod diffi-
cile est malum, qđ sic pater. In omnib. enim quod
rum vnum debet esse regula & mensura altera-
bonū in regulato & mensurato est ex hoc, que
regulatur & conformatur regulæ & mensura-
lum vero ex hoc quod est non regulari vel me-
rari. Si ergo sit aliquis artifex, qui debet aliquam
lignum recte incidere secundū regula, quod est
si non directe incidat, quod est male incedere
mala incisio causabitur ex hoc defectū quod
erat sine regula & mensura. Similiter delecta-
tio, & quodlibet aliud in rebus humanis effec-
tus & reguladū secundū regulam rationis
& legis diuinæ, vnde non vt regula rationis &
legis diuinæ, praetelligitur in voluntate ante
dicatam electionem. Huiusmodi autem qđ eli-
git regula prædicta, non oportet aliquam cau-
sare querere, quia ad hoc sufficit ipsa libertas volun-
tis per quam potest agere vel non agere. & hec
sum

In istomet
art.

sum quod est non attendere actu ad talē regulā in se consideratam, non est malum, nec culpa, nec pœna; quia anima nō tenerit, nec pōt attendere ad hū iusmodi regulam semper in actu: sed ex hoc accipit primo rationem culpæ, q̄ sine aetuali cōsideratione regulæ p̄cedit ad huiusmodi electionem. Sicut artifex non peccat in eo, q̄ non semper tenet mensuram: sed ex hoc, q̄ non tenens mensuram procedit ad incidendum, & similiter culpa voluntatis nō est in hoc, q̄ actu non attendit ad regulam rationis vel legis diuinae: sed ex hoc q̄ nō habens regulam vel mensuram huiusmodi, procedit ad eligendū, & inde est q̄ Aug. dicit in 12. de ciui. Dei. q̄ voluntas est causa peccati in quantum est deficiens: sed illum defectum comparat silentio vel tenebris, quia scilicet defectus ille est negatio sola.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ sicut Aug. soluit in Ench. per arborēm intelligit voluntas, perfrūdūm intelligitur opus exterius. Sic ergo intelligendum est, q̄ arbor bona non potest fructus malos facere, quia ex bona voluntate nō procedit opus malum, sicut nec ex mala voluntate procedit opus bonum: sed tamen & ipsa mala voluntas est ex aliquo bono, sicut & ipsa mala arbor causatur ex terra bona. Sicut n. supra dictum est, si aliquis effectus malus caufetur ex causa mala, qua est bonum deficiens: tamen oportet deuenire ad hoc q̄ malum caufetur per accidentis a bono non deficere.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ obiecto illa procedit de causa per se: in tali enim causa præexistit similitudo effectus. Sic autem bonum non est causa mali, ut dictum est: sed per accidentis.

AD TERTIVM dicendum, q̄ etiam illa ratio procedit de causa & effectu per se: causa enim quæ substantia præbet quod est in effectu: est causa per se.

AD QUARTVM dicendum, q̄ oppositum non est causa sui oppositi per se: sed per accidentis nihil prohibet. Frigidum enim est causa calidi, conuersum quodammodo & ambiens: ut dicitur in 8. Phys.

AD QUINTVM dicendum, q̄ Diony. ibi intelligit,

q̄ malum nō sit ex bono, sicut ex causa per se: sed postea in eodem capite ostendit quod malum sit ex bono per accidentis.

AD SIXTVM dicendum, q̄ aliquid bonum est cau-

sa mali in quantum est deficiens, non tñ hoc solūmo do bonū est causa mali, sed ēt quodammodo bonū non in quantum est deficiens, est causa mali per acci- dens: sed in voluntarijs causa mali qđ est peccatum, est voluntas deficiens: sed ille defectus non hēt rō- nem nec culpæ nec pœnæ, sīm q̄ p̄t intelligitur pec- cato, sicut expositum est. Nec huiusmodi defectus oportet aliam causam querere: vnde non oportet procedere in infinitum. Cum ergo dī bonū in quantum est deficiens: est causa mali, sīly in quantum, designet aliquid p̄ficiens, sic non est uniuersaliter. E uerum: si aut̄ designet concomitantiam, sic uerum est uniuersaliter, quia oē qđ causat malum, est defi- ciens: i. defectum causans, sicut si diceretur, q̄ omne calefaciens calefacit in quantum est calefaciens.

AD SEPTIMVM dicendum, q̄ bonum in quantum

hēt aptitudinem ad deficiendum, non est sufficiens

causa, q̄ sit in actu: sed in quantum hēt aliquis defec- tum in actu, sicut etiam in voluntate expositum est.

Quamvis etiam non sit necessarium, q̄ habeat qua-

lēcūq; defectum ad hoc quod sit causa mali, q̄

non sit deficiens pōt esse p̄ accidentis causa mali. &

per hoc etiam patet responsio ad OCTAVVM.

A. AD NONVM dicendum, q̄ bonū ex hoc, q̄ est crea- tū, aliquo modo pōt deficere illo defectu, ex quo malū voluntarium procedit: quia ex hoc ipso, q̄ est creatum, sequitur q̄ ipsum sit subiectū alteri, sicut regula & mensura. Si autem ipsum esset sua regula, & mensura non posset sine regula ad opus pro- cedere. Propter hoc Deus, qui est sua regula, pecca- re nō potest: sicut nec artifex peccare posset in in- cisione ligni, si sua manus regula esset incisione.

AD X. dicendum, q̄ sicut iam dictum est, nō oportet q̄ bonum quod est causa mali per accidentis, sit bonum deficiens. Sic autem Deus est causa mali p̄ ne: n. in puniendo intendit malum eius quod punitur: sed ordinem suā iustitiae imprimere rebus, ad quod sequitur malum huius quod punitur, sicut ad formam ignis sequitur priuatio forma aquæ.

AD XI. dicendum, q̄ fides nō est meritoria ex hoc, q̄ est cognitio enigmatica: sed ex hoc q̄ tali cognitio voluntas bene vtiuit, assentiendo. His q̄ non videt propter Deum, Nihil autem prohibet: quod etiam aliquis bene vtiendo malo mercatur: sicut econtraario aliquis male vtiendo bono demeretur.

AD XII. dicendum, q̄ defectus ipse voluntatis est culpa, sicut defectus intellectus est ignorantia: & si- cut defectus potentia exequentis est infirmitas. Sic ergo defectus voluntatis non excusat a culpa, sicut nec defectus intellectus excludit ignorantiam, ne- que defectus potentie excludit infirmitatem.

AD XIII. dicendum, quod defectus qui praetin- ligitur in voluntate ante peccatum, nō est culpa ne que pœna, sed negatio pura: sed accipit rationē eū p̄ ex hoc ipso, quod cum tali negatione se applicat ad opus. Ex ipsa enim applicatione ad opus fit debitum illud bonum, quo caret, scilicet attendere actuā regulam rationis & legis diuinae.

AD XIV. dicendum, q̄ cā p̄ accidentis dī aliquid ali- cuius dupliciter: uno modo ex parte causa, sicut cā domus p̄ se est edificator cui accedit esse munūcum: & sic munūcum quod accedit causa per se, dī p̄ acci- dens causa domus, alio modo ex parte effectus, vt si dicatur quod edificator est cā domus per se: causa aut̄ alii cuius quod accedit domui est per accidentis, sicut p̄ domus sit fortunata vel infortunata, hoc est quod alii in domo facta accidat bene vel male. Cū ergo dī quod bonum est cā mali p̄ accidentis, in- telligendum est fīm accidentis quod accedit effectui, in quantum, sī bonum est causa alii boni, cui acci- dit quādam priuatio quā dī malum: licet autem aliquando actio causa pertingat ad ipsum effectum qui est per accidentis, sicut effodiens sepulchrum p̄ suam effusionem inuenit thesaurum, non tamen hoc est semper verum. Operatio n. edificatoris nō pertinet ad hoc, quod habitat in domo bene vel male accidat. & sic dico, quod actio boni non per- tingit ad malum causatum: propter quod Diony. dicit 4. cap. de diu. no. quod malum non solum est præter intentionem, sed etiam præter viam, quia motus per se non terminatur ad malum.

AD XV. dicendum, quod aliqui accidentis alii cuius esse dī cōiungit ei, vt in paucioribus & raro: & tūc agēs dī intendit effectum per se, nō oportet quod aliquo modo intendat effectum per accidentis. Ali- quando vero hī dī accidentis cōcomitant effectū principaliter intentum semper, vel vt in pluribus: & tunc accidentis non separatur ab intentione agentis. Si ergo bono quod voluntas intēdit, adiungitur aliquod malum, vt in paucioribus, potest excusari

In foliis ad
6. argum.

Cap. 4. p. 4.
aliquantula
ante hanc.

a peccato. sicut si al quis incidens lignum in sylva p
quā taro transīt homo, proiecīens lignū īterficiat
hōmīe: sed si semper vel ut in pluribus adīgatur
malum bono quod per se intendit, non excusat
a peccato; līcet illud malum non per se intendat.
Delectatio in autē quā ē in adulterio, semper con-
iungitur malum. spūriatio ordinis iustitiae, vnde nō
excusat a peccato: quia ex hoc ipso quod eligit
bonum cui semper coniungitur malum, et si non
veit malum secundum ipsū: magis tamen vult
incidere in hoc malum, quām carere tali bono.

A D xvi. dicendum, quod sicut per accidens quod
est ex parte causae reducitur ad causam per se agen-
tem: ita per accidens, quod est ex parte efficiens re-
ducitur ad alium effectum per se: Malum vero cu-
sit effectus per accidens, reducitur ad bonū emi-
ciungit, quod est effectus per se.

A D xvi. dicendum, quod non semper id quod
est per accidens, est ut in pauciōribus; sed quando-
que est semper, aut ut in pluribus. Sicut vagens ad
fōrum caūsa emendi, aut semper aut ut in pluribus
inuenit multiūdinem hominum: quām hoc nō
intendat. Similiter adulteriū intendens bonū, cui
semper coniungitur malum: semper incide in ma-
lum. Quod autem accidit in hominibus quod bonū
nō ītēr ī patiōribus, malum ut in pluribus, ex
hoc ē om̄git, quod pluribus modis contingit de-
viare a medio quām medium tenere, ut dicitur in
2. Eth. & quia sensibilia bona sunt magis nota apud
multos, quām bona rationis.

A D xvi. dicendum, quod corruptio dicitur ini-
tatio naturās, non secundum naturam particula-
rem eius quod corruptit. sed secundum naturā
vniuersalē quā mouet ad generationem, vel cor-
ruptionem: ad generationē quidem propter sc̄:
ad corruptionem autem inquantum generatio-
ne corruptione esse non potest. Et sic non est per
se & principaliiter intenta corruptio: sed genera-
tio tantum.

A D xix. dicendum, q̄ causa mali per accidens non
est bonum, quod priuat per malum, neque bonū
quod substeruit malo: sed bonum quod est ager,
quod inducendo vnam formam priuat aliam.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum malum conuenienter diuidatur per penam,
& culpam?

Q VA R T O queritur, vtrum malum contenien-
ter diuidatur per culpam & penam. & videtur
quod non, quia omnis bona diuīlio est per oppo-
sita: sed poena & culpa non sunt opposita, quia ali-
quod peccatum est poena peccati, ut Greg. dicit su-
per Fzec. ergo malum non conuenienter diuiditur
per penam & culpam. Sed dicendum, quod pecca-
tum non est poena inquantum peccatum: sed per
quādam concomitantiam.

¶ 2 Sed contra, Actus inquantum est inordinatus,
est malus, sed inquantum est inordinatus, est poena,
dicit enim Aug. in 1. Confess. Iustisti domine, & sic
est ut omnis inordinatus animus, libipſi sit poena.
¶ 3 Prat. Per se dico secunda quā est operatio, est me-
lior quā prima, quā est forma vel habitus: vnde
& Phil. probat in 1. Eth. quod summum bonum hu-
manū, felicitas, non est habitus, sed operatio. Si
igitur priuari prima pfectio est poena, multo ma-
gis peccatum quod tollit secundam perfectionem,
scilicet malum operationis, est poena.

¶ 4 Prat. Omnis passio anxietate inducēs, videatur

penam habere: sed multa peccata sunt cum pati-
mib. arxieratē inducēb. sicut inuidia, acciditaria
hiuifnodi. & multa etiam sunt difficultatē tradi-
ta in operando, sicut in persona impiorum dicē-
sap. 3. Ambulauimus vias d sc̄iles. ergo videtur
peccatum inquantum huiusmodi, sit poena.

¶ 5 Prat. Si peccatum per concomitantā est po-
enne peccatum quod concomitantur aliquo po-
enam: sed primū peccatum concomitantā
qua poena: ergo sequitur quod primū peccatum
poena, quod est contra Ang. qui dicit sola illa pe-
ccata esse penas, qua sunt media inter primum pe-
ccatum apostolae, & ultimā penam gehennam.

¶ 6 Prat. Siēū dicit Aug. in lib. de Natura boni
lū est corruptio modi, speciei, & ordinis naturā
& loquitur de mali in eo. Post modum autem
rationē poena pertinet dicit q̄ adueretur res
ergo uidetur quod omne malum sit pena. Ne
ergo debet malum diuidi per penam & culpam.

¶ 7 Prat. Contingit aliquę gratiam nō habent
peccare. Culpa autem oīs cum sit malum, aliq̄d
num priuat: non autē priuat bonum gratia; cum
positum sit, q̄ gratiam nō habeat, ergo priuat se
num nature, ergo est poena, quā de ratione po-
enā sit adueretur naturē bono, ut Aug. dicit.

¶ 8 Prat. Ipse actus peccati, sīm hoc q̄ est aliq̄d
dam, & bonus est, & a Deo est. Secundū hoc est
in eo malum culpa, sīm q̄ est in eo aliquā cor-
ruptionē sed omnis corruptio habet rationē penae
go malum culpa inquantum est malum, est pena
& ita non debet diuidi culpa contra penam.

¶ 9 Prat. Illud quod sīm seipsum est bonum, ne
debet ponī, ut diuīlit mali: sed poena inquantum
huiusmodi, est bona q̄a est in ista. Vnde & statua-
tes laudentur de hoc, q̄ penam volunt pro pec-
catis. ergo penā non debet ponī ut diuīlit ma-

lum. ¶ 10 Prat. Aliquod malum est, quod nec est penae
culpa, scilicet malum natura, ergo insuffi-
cie diuiditur malum per penam & culpam.

¶ 11 Prat. De ratione poenā est, q̄ sit contra volu-
tatem, de ratione autem enīpē est q̄ sit voluntā
Aliqua autē mala patiuntur homo q̄a hec vult, &
sunt contra eius voluntatem: sicut si alienus res
eius absentiā diuīlantur eo ignorante, ergo mali
non sufficiēt diuiditur per penam & culpam.

¶ 12 Prat. Quonies dicitur vnum opositoriū
dictū dicitur & reliquum, ut Philo. dicit, sed ob-
iectū tripliēter videlicet honestum, iuste, & ob-
stabile. ergo & malum in tria debet diuīlī, & non
in duo tantum.

¶ 13 Prat. Secundum Philo. in 2. Eth. mali est
triplicis, quām bonum: sed est triplex bonum, in
iustitia, gratia, & gloria. ergo videtur, q̄ malum
esse triplicis, & ita videtur quod malum in
conuenienter diuidatur per duo tantum.

SED CONTRA est, q̄ Augus. dicit in lib. de Fide
Petrum, Geminum est creatura rationalis mali
vnum quo uoluntarie deficit a summo bono ab
quo in uita puniſ, per quaē duo exprimitur pena
culpa, ergo malum diuiditur per penam & culpam.

RESPON. Dicendum, q̄ natura rationalis mali
intellectualis, quodam speciali modo se habet ad
& malum p̄ alii creaturis, quia qualibet natura
naturaliter ordinata in aliquod particularē
num, intellectualis autē natura sola apprehendit
rationē boni cōcē per intellectum, & ob-
jectum commune mouetur per appetitum nobis
sicut in aliis.